

Trefdag Partnerscholen – Lager Onderwijs

Taal: hefboom of slagboom in de praktijk van studenten...?

Dinsdag 26 maart 2024

WELKOM!

Vakgroep Nederlands

Kennismaking

- Wie is wie? Benieuwd naar...
 - je naam
 - je school
 - je functie
 - welke student jij begeleidt:
 - een 1stejaarsstudent, 2dejaarsstudent, 3dejaarsstudent
 - uit het reguliere traject, het werkplektraject, het flextraject
 - je lievelingswoord in om het even welke taal

Programma

1. **Visie** in de opleiding ...

- op taalvaardigheid
- op begeleiden van studenten

2. **Leerlijn** in de opleiding

- Eigen taalvaardigheid
- Didactiek
- Extra taalondersteuning

3. **Onze verwachtingen** voor mondeling en schriftelijk taalgebruik en casussen (Wat als?)

4. **Opleidings specifieke leerresultaten (OLR's), leerdoelen en beoordelingscriteria** (zie competentielijst)

4 | 5. **Praktijkopdrachten** voor studenten

Doelen van deze workshop

Jullie informeren over:

- onze visie op taalcompetent zijn in de opleiding
- onze visie op taalkrachtig onderwijs in alle lessen
- onze leerlijnen en ons aanbod binnen de opleiding
- onze visie op taalcompetent zijn op de stageschool
- Wat als? Dan ... → tips en tricks

1. Visie in de opleiding op...

Visie op taalvaardigheid

- *De taalcompetente leraar* (brochure gratis [hier](#)): 6 competenties
- *Volop Taal*: Krachtig taalonderwijs en taalkracht onderwijs: 7 principes

Visie op begeleiden van studenten

- Focus op het leerproces
- Waarderend perspectief
- Groeidenken stimuleren

De taalcompetente leraar: de 6 competenties

taalcompetentie 1: adequaat in interactie gaan met leerlingen, collega's en ouders

taalcompetentie 2: helder en concreet formuleren voor verschillende doelgroepen

taalcompetentie 3: heldere uitleg geven

taalcompetentie 4: taalsteun bieden

taalcompetentie 5: voor talig geschikt lesmateriaal zorgen

taalcompetentie 6: de eigen taalcompetenties blijvend ontwikkelen

Onze visie op taalkrachtig onderwijs

talige
grondhouding

functioneel

contextrijk

(inter)actief

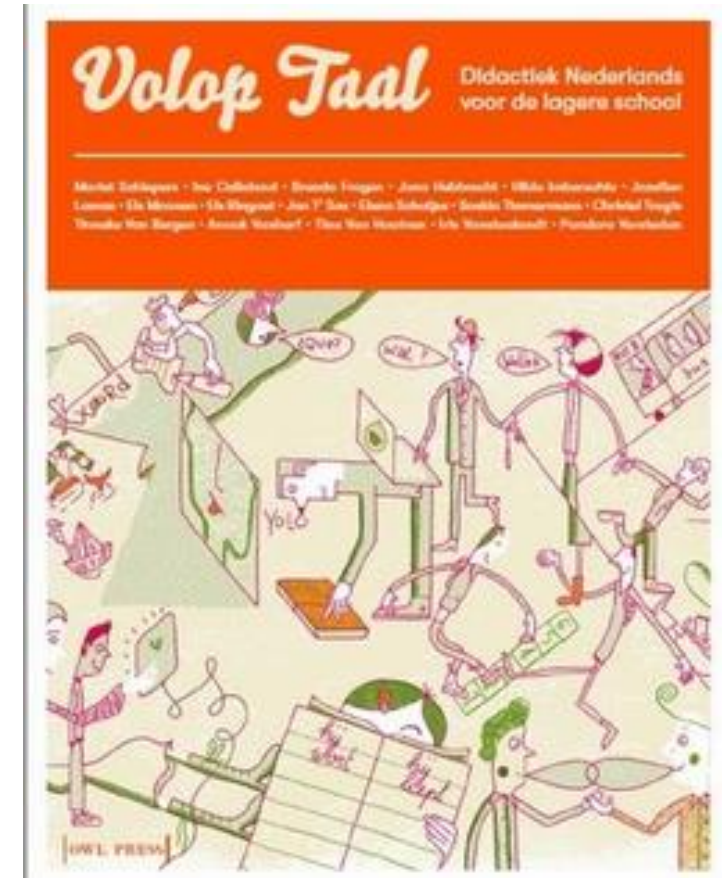
ondersteuning

impliciet en
expliciet leren

kansen tot
reflectie

2. Leerlijn in de opleiding: eigen taalvaardigheid

	jaar 1	jaar 2	jaar 3
Najaars-semester	<ul style="list-style-type: none"> ○ Nederlands A <ul style="list-style-type: none"> • Spelling ○ Atelier 1 en PPOA <ul style="list-style-type: none"> • Voorlezen • Stemgebruik • Uitspraak 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Nederlands B <ul style="list-style-type: none"> • Schrijfvaardigheid 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Nederlands C <ul style="list-style-type: none"> • Schrijfvaardigheid ○ PPOC <ul style="list-style-type: none"> • Gesprekken voeren • Schrijfvaardigheid bachelorproef
Voorjaars-semester	<ul style="list-style-type: none"> ○ Taal en Meertaligheid <ul style="list-style-type: none"> • Beschouwen van woorden, zinnen en klanken 		<ul style="list-style-type: none"> ○ Bachelorproef

2. Leerlijn in de opleiding: didactiek

	jaar 1	jaar 2	jaar 3
Najaars-semester	<ul style="list-style-type: none"> ○ Nederlands A <ul style="list-style-type: none"> • Didactiek spelling • Didactiek schrijven • Didactiek technisch lezen • Didactiek leesbevordering ○ Atelier 1: oefenen <ul style="list-style-type: none"> • Expressief lezen • Tempodifferentiatie 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Nederlands B + Inspiratiedag Kinderliteratuur <ul style="list-style-type: none"> • Didactiek taalbeschouwing • Didactiek begrijpend lezen • Didactiek mondelinge vaardigheden • Differentiatie bij alle didactieken ○ Atelier 3: oefenen <ul style="list-style-type: none"> • Feed-up, feedback, feedforward op taal van kinderen • Differentiëren 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Nederlands C <ul style="list-style-type: none"> • Taal- en leesbeleid • Anderstalige nieuwkomers • Taal breed evalueren ○ Atelier 5: oefenen <ul style="list-style-type: none"> • Aanvankelijke didactieken • Schrift
Voorjaars-semester	<ul style="list-style-type: none"> ○ Taal en Meertaligheid <ul style="list-style-type: none"> • Woordenschatdidactiek • Taalontwikkellend lesgeven • Talensensibilisering • Taalinitiatie ○ Atelier 2: oefenen <ul style="list-style-type: none"> • Woordenschatdidactiek 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Atelier 4: oefenen <ul style="list-style-type: none"> ○ Geïntegreerd werken 	

2. Leerlijn in de opleiding: didactiek

- Wat is volgens jullie prioritair?
- Zouden jullie een onderdeel eerder/ later in de opleiding plaatsen?
- Waar lopen jullie als mentor tegenaan bij de studenten?

Extra taalondersteuning

STARTTOETS NEDERLANDS

- Taalcompetenties vanuit het secundair onderwijs: verworven?
- Starttoets Nederlands: verplicht voor elke student lerarenopleiding
- Wie cesuur niet haalt: verplicht remediëringspakket, online

EXTRA AANBOD TAALCOACHING

- Sessies in kleine groep: het expressief spreken voor de klas, het schrijven van een paper, het formuleren van antwoorden op examens ...
- Ondersteuning van de taalcoach in de niet-taalvakken: inzoomen op vakterminologie, notities nemen tijdens hoorcolleges ...
- Individuele sessies: op vraag van praktijkbegeleider of student
- Online ondersteuning: cursus Taalwijzer
- Checklists (noteren, refereren, zakelijke teksten, mondelinge teksten, expressief voorlezen)

3. Onze verwachtingen: mondeling taalgebruik

Verzorgd mondeling taalgebruik:

- Stem opwarmen: vooraf
- Houding: dynamisch, voor en tussen de kinderen
- Pittige uitspraak: tippetappetop ...
- Correcte uitspraak: klinkers, tweeklanken, medeklinkers

Pittig articuleren

- Tippetappe tippetappe tiptaptop
- Tippetip tippetip tippetiptiptip
- Tippetiptiptip tappetaptaptap toppetoptoptop
- Tippetippetiptip tappetappetaptap toppetoppetoptop
- Pikkepakkepokke pikkepakkepokke pikkepakkepok
- Van rikkerde tikkerde tikkerde tik van rikkerde tikkerde tik

Groot articuleren

- Achtereenvolgende overwinningen
- Doofstommeninstituut
- Afkeurenswaardige handelingen
- Doortastende maatregelen
- Afzonderlijke besprekingen
- Dorpsherbergvermakelijkheden
- Algemene waterschapreglementen
- Appelflap in de oven

Wat als?

- STEM: Een student klaagt over heesheid? Een student de stem overbelast?
- VOLUME: Een student spreekt te stil? Een student is minder hoorbaar aan het eind van een zin?
- INTONATIE: Een student gebruikt een stijgende intonatie in een mededelende zin? Een student spreekt monotoon?
- TEMPO: Een student leest te snel voor?

Wat als?

- MIMIEK: Een student met weinig gelaatsuitdrukking voor de klas staat?
- GEBAREN: Een student iets krampachtig vasthoudt?
- OOGCONTACT: Een student naar één/geen kind kijkt? De klas niet overschouwt?
- HOUDING: Een student weinig dynamisch voor de klas staat?

- MIMIEK: Een student met weinig gelaatsuitdrukking voor de klas staat?
- GEBAREN: Een student iets krampachtig vasthoudt?
- OOGCONTACT: Een student naar één/geen kind kijkt? De klas niet overschouwt?
- HOUDING: Een student weinig dynamisch voor de klas staat?

Dan ...

- Moedig de student aan om jou te observeren:
 - Laat de student noteren wat jij als leraar doet.
 - Laat de student noteren wat jij als leraar letterlijk zegt.
 - Ga hierover kort in gesprek.
- Modeleer korte instructies en benadruk het bijzondere. Niets is vanzelfsprekend!
 - Toon de student jouw stapsgewijze instructies.
 - Beklemtoon de belangrijke woorden.
 - Geef aan waar je pauzes legt.
 - Toon hoe jij met je stem en intonatie betekenis geeft.
- Spoor de student aan om zichzelf te filmen.
- Formuleer feedback, en ook feed forward:
 - Maak het haalbaar en klein.
 - Moedig aan, merk groei op.
 - Ga erop in bij een volgende atelierdag.
- Stuur de student door naar de praktijkbegeleider (taalcoaching).

<p>VOORDOEN Leren door te kijken</p> 	<p>De student ziet jou uiteraard vaak met de leerlingen in allerlei activiteiten bezig. Het kan ook zinvol zijn om op praktijkdagen gericht bepaalde activiteiten te plannen, zodat de student de kans krijgt een bepaalde werkvorm, een type les, een bepaalde aanpak in de klas, ... in de praktijk te zien. Het kan ook interessant zijn om een deelactiviteit, waarmee de student nog moeite heeft, gericht te demonstreren.</p>
<p>DUIDEN Leren door uitleg te krijgen: wat en waarom.</p> 	<p>Het leren door te kijken wordt nog veel krachtiger als de student bij je aanpak ook duiding krijgt. Voor studenten is het een enorme meerwaarde als je tijdens of na een les even een bepaalde werkwijze in de klas toelicht: waarom doe je wat je doet. Op die manier worden studenten zich meer bewust van wat ze zien – en zien ze wellicht ook meer.</p>
<p>MEEDOEN Leren door actieve en geleidelijk opgebouwde participatie</p> 	<p>Het zelf uitproberen is een essentieel onderdeel van de praktijk. Geleidelijk aan kan je de student meer complexe opdrachten geven. Het werkplekprogramma/praktijkprogramma biedt hierbij enige houvast. Ook teamteaching² (jij en de student samen) is een bijzonder leervolle aanpak. Een student betekent ook een paar extra handen in de klas, ook bij jouw lessen. Schakel de student bewust in.</p>
<p>BIJSTUREN Leren door gerichte interventie</p> 	<p>Het zelf uitproberen wordt nog veel krachtiger als een student snel (dus al tijdens de realisatie) feedback krijgt over zijn aanpak. Je kan dus als mentor gerust tussenkomen wanneer er iets 'fout' loopt, en dit om informatie te geven die voor de les verrijkend zou zijn, om extra aanwijzingen te geven die het leerrendement van de les kunnen verhogen, ... Dit kan via subtiele en ondersteunende aanwijzingen terwijl de student in de klas aan de slag is. Op die manier krijgt de student de kans om bewust zijn aanpak bij te sturen, en sneller leerwinst te maken.</p>
<p>AFSTEMMEN Leren door programma afgestemd op noden en groeipunten</p> 	<p>De opdrachten en impulsen die je de student geeft kan je afstemmen op de noden van de student die bij jou in de klas staat. Zo kan je een student een bepaald soort lessen of een werkvorm die nog niet goed lukt meermaals laten geven, kan je een student uitdagen via complexere opdrachten die nog niet in het basisprogramma staan of kan je de expertise/talenten van de student in functie van de klaswerking benutten.</p>

Bron: Praktijkgids

3. Onze verwachtingen: schriftelijk taalgebruik

Verzorgd schriftelijk taalgebruik:

- Lesvoorbereiding, bordschema's, werkbladen: correct (eventueel gebruikmaken van hulpmiddelen)

Wat als?

- SPELLING
 - Hoofdlettergebruik
 - Werkwoordvervoeging
- ZINSTRUCTIE
 - Onderwerp en werkwoord passen niet
 - Te lange zinnen
 - Te veel spreektaal
- WOORDGEBRUIK
 - Vraagwoorden
 - Dure woorden, oubollig

- SPELLING

- Hoofdlettergebruik
- Werkwoordvervoeging

- ZINSCONSTRUCTIE

- Onderwerp en werkwoord passen niet
- Te lange zinnen
- Te veel spreektaal

- WOORDGEBRUIK

- Vraagwoorden
- Dure woorden, oubollig

Dan ...

- Spreek de student aan over zijn schriftelijke taal. Correcte schriftelijke taal = attitude!
- Markeer de fout in de lesvoorbereiding. Noteer in een opmerking de fout. De student gaat zelf met deze feedback aan de slag.
- Adviseer het gebruik van hulpmiddelen die feedback geven op geschreven teksten, zoals De Schrijfassistent.
- Informeer de praktijkbegeleider als je merkt dat de student te weinig met de feedback aan de slag gaat.
- Indien herhaaldelijk voorkomt: praktijkbegeleider informeren die doorgeeft aan de taalcoach.

Wat als?

- Spreekt of schrijft de student:
 - boven de hoofden van de leerlingen?
 - te eenvoudig?
 - zonder stapsgewijze instructies?
- Gebruikt de student:
 - onvoldoende schooltaal en instructietaal?
 - te weinig specifieke vaktaal?
- De student geen visuele ondersteuning gebruikt bij de specifieke woorden?

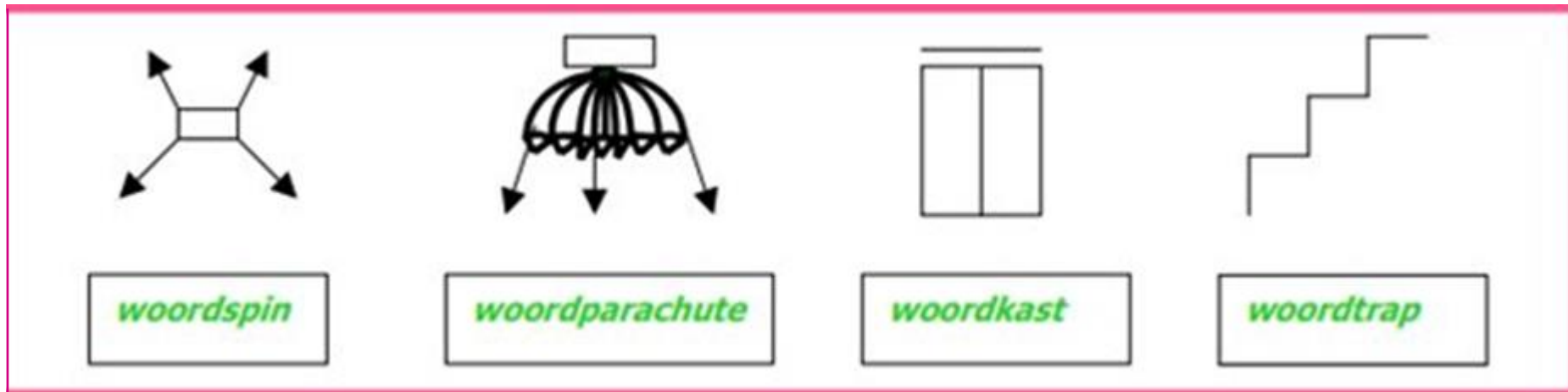
- Spreekt of schrijft de student:
 - boven de hoofden van de leerlingen?
 - te eenvoudig?
 - zonder stapsgewijze instructies?
- Gebruikt de student:
 - onvoldoende schooltaal en instructietaal?
 - te weinig specifieke vaktaal?
- De student geen visuele ondersteuning gebruikt bij de specifieke woorden?

Dan ...

- Deel de juiste vaktermen mee (in de lesvoorbereiding bij opmerkingen, intervenieer in de les zelf).
- Moedig de student aan om de nieuwe leerinhoud/vaktermen te herhalen, te parafraseren, te beklemtonen.
- Spoor de student aan om in interactie te gaan met de kinderen over de vaktaal, en aan betekenisonderhandeling te doen met de kinderen.
- Adviseer de student om vaktermen visueel te ondersteunen, o.a. met behulp van grafische modellen, een bordschema met stappenplan, aanschouwelijke materialen, ...

Voorbeelden van grafische modellen

Met deze graphic organizers (= grafische modellen) worden **betekenisrelaties** verduidelijkt. (netwerkopbouw!)

3. Link met OLR's, leerdoelen, beoordelingscriteria

OLR 3: ... is een didacticus

OLR5: ... is een inhoudelijk expert

OLR8: ... is communicatief

4. Link met OLR's, leerdoelen, beoordelingscriteria

- **OLR 3: ... is een didacticus**

RT OLO 1 (Atelier 1, Atelier 2, Aanvangsstage)	RT OLO 2 (Atelier 3, Atelier 4, Doorgroei-stage) WPT (vanaf module 1 en 2) en Flex (vanaf PC 2)	RT OLO 3 (Atelier 5 (eerste lj.), Afstudeerstage)
<ul style="list-style-type: none">➤ Een duidelijke opdracht geven (WAT? HOE?)➤ Een heldere uitleg geven	<ul style="list-style-type: none">➤ Talig rijke en aangepast leermiddelen:<ul style="list-style-type: none">○ Actueel en authentiek tekst- en lesmateriaal○ Lesmateriaal passend bij het begripsniveau van de leerlingen.➤ Stimulerende interactie<ul style="list-style-type: none">○ Inspelen op antwoorden van leerlingen.○ ... <p><i>+ doelen uit OLO1 blijven behouden</i></p>	<p>Atelier 5:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Taalinitiatie en talensensibilisering <p>Afstudeerstage:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ <i>doelen uit OLO 1 en 2 blijven behouden</i>

4. Link met OLR's, leerdoelen, beoordelingscriteria

- **OLR 8: ... is communicatief**

RT OLO 1 (Atelier 1, Atelier 2, Aanvangsstage)	RT OLO 2 (Atelier 3, Atelier 4, Doorgroeistage)	RT OLO 3 (Atelier 5 (eerste lj.), Afstudeerstage)
<ul style="list-style-type: none">➤ Schriftelijke taal<ul style="list-style-type: none">○ Zich vlot, passend en correct uitdrukken in het Standaardnederlands (= passend register, spelling, grammaticaal correct, vlot..)➤ Mondelinge taal<ul style="list-style-type: none">○ Zich vlot, passend en correct uitdrukken in het Standaardnederlands➤ Expressief spreken (stembeheersing, uitspraak, lichaamshouding, mimiek..)	<ul style="list-style-type: none">➤ Een rijke taal in interactie met de leerlingen➤ Passend communiceren met ouders en externen <p><i>+ doelen uit OLO1 blijven behouden</i></p>	<p>Afstudeerstage:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Werken aan de taalontwikkeling<ul style="list-style-type: none">○ Talige diversiteit benutten○ School- en vaktaal leren begrijpen➤ Communiceren met ouders en begeleiders<ul style="list-style-type: none">○ Waarderend en verbindend communiceren.○ Mondelinge taal aanpassen op basis van reacties van ouders. <p><i>+ doelen uit OLO 1 en 2 blijven behouden</i></p>

4. Link met OLR's, leerdoelen, beoordelingscriteria

- OLR 8: ... is communicatief

WPT Module 1-2 FT PC 2	WPT Module 3 + Aanvangsstage FT PC 3	WPT Module 5 (1 ^{ste} leerjaar) FT PC 5 (1 ^{ste} lj.)	Module 6 en 7 FT PC 4	WPT Integratiestage FT PC 6
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Vlot schriftelijk communiceren in Standaardnederlands ➤ Vlot mondeling communiceren in Standaardnederlands 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Expressief communiceren ➤ Rijke schooltaal en correcte vaktaal gebruiken <p><i>+ doelen uit vorige modules blijven behouden</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mondelinge en schriftelijke taal aanpassen aan het jonge schoolkind ➤ Begrijpbare maar toch verrijkende taal gebruiken <p><i>+ doelen uit vorige modules blijven behouden</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Taal afstemmen op doelgroep ➤ Mondelinge taal van de leerlingen passend corrigeren. <p><i>+ doelen uit vorige modules blijven behouden</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kansen bieden tot woordenschat-uitbreiding ➤ De taal in de leermiddelen aanpassen aan de noden van de klasgroep en ind. Leerlingen ➤ Communiceren met ouders en begeleiders <p><i>+ doelen uit vorige modules blijven behouden</i></p>

5. Praktijkopdrachten voor studenten

RT Atelier 1	RT Atelier 2	RT Aanvangsstage	RT Atelier 3	RT – 4 – 5 – DGS - AFST
<ul style="list-style-type: none"> - Voorlezen - Een opdracht geven (in een KIK) - Les taal (technisch of expressief lezen, spelling, functioneel schrijven) 	<ul style="list-style-type: none"> - Voorleesmoment - Taalinitiatie - KIK - Lessen taal (idem) 	<ul style="list-style-type: none"> - KIK's - Lessen taal 		<p>Integratie taal in andere leergebieden</p>
<p>Aandachtspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mondelinge taal, expressie, lichaamstaal - Vakdidactiek 				

5. Praktijkopdrachten voor studenten

FT PC 1 en 2 WPT Module 1-2	FT PC 3 WPT Module 3 + Aanvangsstage	FT PC 5 (1 ^{ste} lj.) WPT Module 5 (1 ^{ste} leerjaar)	FT PC 4 WPT Module 6 en 7	FT PC 6 WPT Integratiestage
<p>PC1 – Module 1: voorleesmoment</p> <p>PC2 – Module 2: lessen Nederlands (taalinitiatie) Frans</p>		<p>Aanvankelijk lezen en spellen Taalinitiatie en talensensibilisering</p>		
<p><u>Aandachtspunten:</u> Krachtige lichaamstaal Vakdidactiek</p>				

Taal: Hefboom of slagboom?

- Wat neem je mee uit deze sessie?
- Laat je e-mail achter als je graag deze presentatie ontvangt.